

Մաշկավեներաբանական ծառայության զարգացման փուլերը Հայաստանում (1921-2017թթ.)

Կ.Ռ. Բաբայան, Մ.Ռ. Սահակյան, Հ.Ա. Հովհաննիսյան,
Ս.Ա. Մկրտչյան

*Երևանի Մ. Հերացու անվ. պետական բժշկական համալսարանի
մաշկաբանության և սեռավարակաբանության ամբիոն
Մաշկաբանության և սեռավարակաբանության
բժշկագիտական կենտրոն
0025, Երևան, Կորյունի փ., 2*

Երևանի քաղաքային ամբուլատորիայում առաջին անգամ բացվել է մաշկավեներաբանական կաբինետ 1921թ., որը ղեկավարեց Գ.Դ. Տեր-Գրիգորյանը: Վեց ամիս անց այդպիսի կաբինետներ բացվեցին նաև Լենինականում, Կիրովականում, իսկ Երևանում 1922թ. ծավալվեց մաշկավեներական հիվանդանոց 40 մահճակալով: Նույն թվականին Պետական համալսարանում բացվեց բժշկական ֆակուլտետ, իր բազմազան ամբիոններով: 1925թ. մաշկավեներական հիվանդանոցին զուգահեռ սկսեց գործել քաղաքային մաշկավեներական դիսպանսերը, որն ընդգրկում էր չորս կաբինետ՝ մաշկային, սիֆիլիսի և երկու գոնորեային՝ տղամարդկանց և կանանց համար: 1926թ. մաշկավեներական հիվանդանոցը դարձավ կլինիկական, որի հիման վրա սկսեց գործել մաշկավեներական հիվանդությունների ամբիոնը, որտեղ առաջին դասախոսությունները ուսանողներին կարդաց նոր նշանակված ամբիոնի վարիչ Գ.Դ. Տեր-Գրիգորյանը:

1929թ.-ից ամբիոնի վարիչ ընտրվեց պրոֆեսոր Ն.Գ. Օսիպյանցը, ով հետագայում, 1930թ., ղեկավարեց նոր ձևավորված Հայկական գիտահետազոտական մաշկավեներական ինստիտուտը, որի աշխատակիցներից էին Ե. Միրաքյանը, Մ. Հարությունյանը, Մ. Կաֆիևանը, Ա. Ալանակյանը և այլք: Ինստիտուտում առաջնահերթ գործընթացը գիտահետազոտական գործունեությունն էր, սակայն մեծ ուշադրություն էր տրվում բուժական հարցերին, կադրերի պատրաստմանը, ինչպես նաև հանրապետության ազգաբնակչության շրջանում մաշկային և վեներական հիվանդությունների արձանագրմանը և դրանց համաճարակաբանական առանձնահատկությունների գնահատմանը: Այդ նպատակով ինստիտուտում ներդրվեց հանրապետությունում մաշկավեներական հիվանդությունների տարածվածության ուսումնասիր-

ման ծրագիր, կազմակերպվեցին այցելություններ Հայաստանի շրջաններ [6]: Միաժամանակ սկսվեց պրոֆեսիոնալ հիվանդությունների ուսումնասիրման աշխատանք որոշ արտադրամասերում՝ մետաքսի կոմբինատ, թուրունի, կաշվի, կարբիդի գործարաններ, Լենինականի տեքստիլ գործարան, Ալավերդու պղնձե կոմբինատ և այլն: Հետագոտությունների արդյունքները ամփոփվում և զեկուցվում էին նորաստեղծ մաշկավեներաբանների գիտաթշկական ընկերության (ՀՄՎԸ) նիստերի ժամանակ:

ՀՄՎԸ առաջին նախագահ 1930թ. աշնանը ընտրվել է պրոֆ. Ն.Գ. Օսիպյանցը, գիտ. քարտուղար նշանակվել է Ա.Ա. Ալանսկյանը:

Ինստիտուտի ստեղծման և զարգացման ժամանակահատվածը՝ 1930-ական թվականների սկզբին հարուստ էր նորամուծություններով: Այսպես, 1934թ. պրոֆ. Վ. Ֆանարջյանի աջակցությամբ ինստիտուտում բացվեց ռենտգեն կաբինետ՝ անհրաժեշտ օդակ էկզեմայով և նեյրոդեմիտով տառապող հիվանդների ճառագայթային բուժումը կատարելու, ինչպես նաև տրիխոմիկոզներով հիվանդների ռենտգեն էպիլյացիայի համար: Բացվեցին մանրէաբանական և շճաբանական լաբորատորիաներ, որոնք կարևոր դեր ունեցան ազգաբնակչության պրոֆիլակտիկ զննումների ժամանակ:

1934թ. արտագնա համաճարակաբանական հետազոտումների ընթացքում կատարվել էր ավելի քան 12 հազար մարդկանց զննում: Մարտունու և Նոր Բայազետի շրջաններում հայտնաբերվեցին 130 սիֆիլիսով և մոտ 200 գլխի մազաձածկույթի սնկախտերով հիվանդներ: 1935-36թթ. Ազիզբեկովի շրջանում հայտնաբերվեցին 125 սիֆիլիսով, 5 բորով և 145 սնկախտով հիվանդներ, իսկ Սևանի ավազանի գյուղերում 14150 հետազոտվածների շրջանում հայտնաբերվել է 68 սիֆիլիս, 22 գոնորեա, 2 փափուկ շանկր, 8 բոր և 814 սնկախտով հիվանդ, բացի այդ բազմաթիվ քրոնիկ մաշկախտերով տառապող հիվանդներ:

Շամշադինի և Ապարանի շրջանում 1937-38թթ. հայտնաբերվեց 27 բորով հիվանդ, 97 վեներական հիվանդություններով և 17 սնկախտերով անձիք: Այսպիսով 1927-ից մինչև 1938թ. ընկած ժամանակահատվածում, ամեն տարի անընդմեջ, մաշկավեներաբանները կատարում էին անձնուրաց դժվարին աշխատանք ոչ միայն հիվանդների հայտնաբերման առումով, այլև իրագործում էին նրանց բուժումը և հետագա դիսպանսեր հսկողությունը:

Ցավոք, 1938թ. մաշկավեներական ինստիտուտը լուծարվեց, իսկ գիտահետազոտական աշխատանքների բեռը ստանձնեց բժշկական ինստիտուտի մաշկավեներաբանության ամբիոնը, որի ղեկավար նշանակվեց պրոֆեսոր Դ.Ս. Խուդատովը 1940 թվականին:

Հայրենական պատերազմի ընթացքում մաշկավեներաբանների մեծ մասը մոբիլիզացվեց: Մակայն ամբիոնը շարունակում էր իր աշխատանքը ամբիոնի վարիչ պրոֆեսոր Դ.Ս. Խուդատովի, դոցենտ Գ.Դ. Տեր-Գրիգորյանի, ասիստենտներ Մ.Բ. Հարությունյանի, Ն.Պ. Յուզբաշյանի կազմով: Այդ ժամանակահատվածում Երևանում գործող մաշկավեներական հիվանդանոցը ընդլայնվեց՝ մահճակալների թիվը հասավ 100-ի: Ընդլայնվեցին նաև Լենինականի, Կիրովականի դիսպանսերները, բացվեցին նոր մաշկավեներական կաբինետներ Ալավերդիում, Կապանում, Հոկտեմբերյանում, Էջմիածնում, Հրազդանում: Այդ տարիներին Հանրապետությունում աշխատում էր ընդամենը 36 մաշկավեներաբան: Պատերազմից հետո մաշկավեներական ծառայությունը զգալի ընդլայնվեց, համարյա բոլոր շրջանների պոլիկլինիկաներում բացվեցին կաբինետներ, քանի որ այդ տարիներին արձանագրվում էր վեներական հիվանդությունների և սնկախտերի նշանակալի աճ: Այդ իսկ պատճառով որոշ քաղաքներում և շրջկենտրոններում բացվեցին վեներական և սնկային ժամանակավոր ստացիոնարներ՝ Ջանգիբասարում հիվանդանոց 75 մահճակալով տրիխոմիկոզով հիվանդների համար, մեկուսարան բոլոր հիվանդների համար, Ախտայում (Հրազդան)՝ մաշկավեներական բուժկետ և այլն: Բնականաբար մեծացավ մաշկավեներաբանների թիվը՝ 1950թ.-ին 63, 1960թ.-ին 76 բժիշկ: Այդ իսկ ժամանակ աշխատանքի հիգիենայի և պրոֆեսիոնալ հիվանդությունների գիտահետազոտական ինստիտուտում բացվեց պրոֆեսիոնալ մաշկախտերի բաժին (վարիչ՝ Մ.Ա. Հայրապետյան): Բժշկական ինստիտուտի ամբիոնի վարիչի պաշտոնը ղեկավարելու համար 1965թ. Սոցիից հրավիրվեց պրոֆ. Գ.Կ. Անդրիասյանը, ում գործունեության արդյունքում նկատվեց աշխուժություն ոչ միայն ամբիոնի աշխատանքների, այլև Հայաստանի մաշկավեներաբանների գիտաբժշկական ընկերության բնագավառում: Ամբիոնի դասախոսներ Է.Ե. Դանիելյանը, Մ.Ե. Միրաքյանը պաշտպանեցին թեկնածուական թեզեր, բազմաթիվ պրակտիկ բժիշկներ ընդգրկվեցին գիտական և կազմակերպչական գործունեության մեջ:

1967թ. Երևանում անցկացվեց մաշկավեներաբանների հանրապետական համաժողով: Մասնակցեցին մոտ 100 բժիշկ, այդ թվում 20 մասնագետ Ռուսաստանից, Անդրկովկասից, Միջին Ասիայից: Կարդացվեց 57 զեկույց: Կազմակերպվեց նաև մաշկաբանների 50 տարվա գործունեությանը նվիրված ցուցահանդես և 1969թ.-ին տպագրվեց գիտագործնական հոդվածների ժողովածու [3]:

Վաթսունականների վերջից հանրապետությունում սկսվեց մաշկավեներական ծառայության գործունեության մի նոր փուլ: Աջափնյակում բացվեց նորաստեղծ հանրապետական մաշկավեներական

դիսպանսերը, նախատեսված 140 մահճակալի համար (գլխավոր բժիշկ Մ.Տ. Ղազարյան) և քիչ հետո՝ Հարավ-արևմտյան թաղամասում՝ քաղաքային մաշկավեներական դիսպանսերը, նախատեսված 120 մահճակալի համար (գլխավոր բժիշկ Ս.Ս. Բաբայան):

Ամբիոնի վարիչի պարտականությունները ստանձնեց դոց. Է.Ե. Դանիելյանը, որը միաժամանակ ընտրվեց նաև մաշկավեներաբանների գիտաբժշկական ընկերության նախագահ [5]:

70-ականների սկիզբը բնութագրվեց հանրապետությունում վարակիչ մաշկային և վեներական հիվանդությունների աննախադեպ աճով: Այդպիսի անբարենպաստ համաճարակաբանական իրավիճակը թելադրում էր ախտորոշման և բուժման նոր մեթոդների մշակում, հիվանդների և նրանց սեռական ու կենցաղային գույքերների վարման մոտեցումների վերանայում: Ստեղծվեց փակ տիպի ստացիոնար ռիսկի խմբի անձանց համար, բուժման հարկադրական մեթոդների կիրառմամբ, իսկ հիվանդների հայտնաբերման նպատակով ներգրավվեցին Ներքին գործերի բաժինների անձնակազմը:

Այդ ժամանակահատվածում մաշկավեներաբանական բուժ. Հիմնարկների ղեկավարներ նշանակվեցին Ս.Հ. Զուլումյանը (Հանրապետական մաշկավեներական դիսպանսեր) և Ա.Գ. Կիրակոսյանը (Երևանի քաղաքային մաշկավեներական դիսպանսեր): Ներդրվեցին սիֆիլիսի, գոնորեայի, տրիխոմոնիազի ախտորոշման բոլոր ժամանակակից հետազոտական փորձերը, մանրէաբանական հետազոտությունների պարտադիր կատարումը, փսորիազի և քրոնիկ մաշկախտերի նորագույն ֆիզիոթերապևտիկ մեթոդներ (ՊՈԻՎԱ-թերապիա, պլազմաֆերեզ, լազերաբուժություն), ինչպես նաև բացվեց մաշկախտերի ախտահյուսվածաբանական լաբորատորիա [2]: Բժիշկների ակտիվ մասնակցությունը մաշկավեներական հաստատությունների և ամբիոնի կլինիկական և գիտական գործընթացին նշանավորվեց բազմաթիվ գիտագործնական հրատարակություններով խորհրդային և միջազգային ամսագրերում, պաշտպանվեցին մի շարք թեկնածուական թեզեր՝ Ա.Ս. Ասմարյանը, Մ.Ս. Մոկրաուսովը, Կ.Ռ. Բաբայանը, Ա.Է. Դանիելյանը, Ս.Ս. Ստեփանյանը, Խ.Մ. Խաչիկյանը, Ա.Վ. Բարսեղյանը, իսկ դոցենտներ Է.Ե. Դանիելյանը և Մ.Ե. Միրաքյանը պաշտպանելով դոկտորական թեզեր, ստացան պրոֆեսորի կոչում:

Սեռավարակներով, մասնավորապես սիֆիլիսով հիվանդների քանակի աճը բերեց նրան, որ մաշկավեներական հաստատությունների գործունեության հիմնական ուղղվածությունը երկար տարիների ընթացքում դարձավ վեներական հիվանդությունների դեմ պայքարը: Այդ ժամանակահատվածում, սկսած 1974թ.-ից, Երևանում ստեղծվեցին 4 միկրոդիսպանսերներ, ընդգրկելով Երևանի շրջանների մաշկա-

վեներաբաններին՝ վեներական հիվանդությունների դեմ պայքարի գործընթացը համակարգելու նպատակով: Մի քանի տարիների ընթացքում նպատակաուղղված աշխատանքի արդյունքում հաջողվեց հասնել սիֆիլիսով, գոնորեայով և այլ սեռավարակների, ինչպես նաև վարակիչ մաշկախտերով հիվանդացության նշանակալի նվազմանը: Ուստի համաճարակաբանական աշխատանքների հետագա համակարգման կարիք չլինելու պատճառով 1985թ. միկրոդիսպանսերները լուծարվեցին:

Տոտալիտարիզմի ծանր հետևանքները, երկրաշարժը, Ղարաբաղյան պատերազմը, ինչպես նաև հաջորդող տնտեսական շրջափակումը և ճգնաժամը որոշակի փոփոխություններ մտցրեցին բժշկական և գիտական հանրության գործունեության մեջ: Լուծարվեց փակ տիպի ստացիոնարը, փոխվեցին սեռավարակների բուժման և վարման որոշակի մոտեցումներ, վերանայվեց մասնագիտական ծառայություններ մատուցելու ռազմավարությունը: Հանրապետության մաշկավեներաբանները իրենց լուծման ներդրեցին երկրաշարժից տուժած շրջանների ազգաբնակչությանը մասնագիտական օգնություն ցուցաբերելու հարցում:

Ղարաբաղում իրականացվող բժշկական միջոցառումների գործընթացում մաշկավեներաբանները նույնպես ունեցան իրենց ուրույն դերը՝ կազմակերպվում էին ոչ միայն կոնսիլիումներ և այցելություններ տարածաշրջան, այլև անհրաժեշտության դեպքում՝ հիվանդների տեղափոխում և բուժում Երևանի մաշկավեներաբանական բուժհաստատություններում:

1991թ. փորձառու Ս.Հ. Զուլումյանին փոխարինեց Ա.Վ. Բարսեղյանը, ով աշխատելով շատ կարճ ժամանակ, չկարողացավ պատշաճ կերպով համալրել մաշկավեներաբանական հանրությանը: 1993թ. ՀՀ Առողջապահության նախարարության օպտիմիզացիայի ծրագրի շրջանակներում Երևանի քաղաքային և հանրապետական մաշկավեներական դիսպանսերների միացման հետևանքով ձևավորվեց Մաշկաբանության և սեռավարակաբանության բժշկագիտական կենտրոնը, որի տնօրեն նշանակվեց դոցենտ Կ.Ռ. Բաբայանը:

20-րդ դարի վերջին տասնամյակը համընկավ ողջ աշխարհում, ինչպես նաև Հայաստանում, սիֆիլիսով հիվանդացության հերթական աճի և ՄԻԱՎ-վարակի տարածման հետ, ինչի հետևանքով կլինիկական և գիտական աշխատանքները մեծամասամբ տարվեցին սեռավարակների դեմ պայքարի շրջանակներում: Ներդրվեցին նոր կազմակերպչական միջոցառումներ, ուղղված այդ վարակների նվազեցմանը: Հասարակական կազմակերպությունների աջակցությամբ իրագործվեցին կանխարգելիչ միջոցառումներէ մշակվեցին մարդասիրա-

կան, սանիտարալուսավորչական ծրագրեր ազգաբնակչության համար [1]: Հրատարակվեցին տասնյակ հազարավոր բուկլետներ, գիտահանրամատչելի գրականության նմուշներ: Կազմակերպվեցին բազմաթիվ գիտաժողովներ և սեմինարներ, ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ արտասահմանում բժիշկների ուսուցման և կատարելագործման նպատակով: Բոլոր բժշկական հիմնարկներին Առողջապահության նախարարության կողմից տրվեցին մի շարք հրամաններ սեռավարակներով հիվանդների ակտիվ հայտնաբերման և կանխարգելման վերաբերյալ: Այդ ժամանակահատվածը մաշկավեներաբանների բուռն գործունեության շրջան էր, ովքեր ամեն կերպ փորձում էին ներդնել սեռավարակների կանխարգելման սկզբունքները կլինիկական գործընթացի մեջ, բարձրացնել հարակից մասնագետների հետաքրքրությունը մաշկային և վեներական հիվանդությունների համաճարակաբանական առանձնահատկությունների հանդեպ: 1993թ. ՀՀ ԱՆ ակադեմիկոս Ս.Ավդալբեկյանի անվան Առողջապահության ազգային ինստիտուտի բազայի վրա բացվեց մաշկավեներաբանների հետդիպլոմային ուսուցման կուրս, որի վարիչ նշանակվեց համատեղությամբ դոցենտ Կ.Ռ. Բաբայանը, իսկ 1998թ-ից կազմակերպվեց մաշկավեներաբանության և կոսմետոլոգիայի հետդիպլոմային ուսուցման ամբիոն, որի վարիչ նշանակվեց դոց. Խ.Ս. Խաչիկյանը:

90-ականների կեսերից սկսած Մաշկաբանության և ՍՎ ԲԳ Կենտրոնի աշխատակիցները երկու ամբիոնների դասախոսների հետ համատեղ ընդգրկվեցին մի շարք գիտահետազոտական թեմաների կատարման՝ *Սիֆիլիսի բուժման ժամանակակից մեթոդների համեմատական գնահատականը (բենզատին պենիցիլին, պրոկային պենիցիլին և ուր.)*, 2000-2002թթ., *Սեռավարակների մաթեմատիկական մոդելավորման նշանակությունը հանրային առողջության և առողջապահության համար*, 2005-2008թթ., *Բնածին սիֆիլիսի ախտածնությունը և կանխարգելումը*, 2003-2005թթ., *Որոշ մաշկախտերով տառապող հիվանդների կյանքի որակը և պսիխոսոմատիկ առանձնահատկությունները*, 2006-2008թթ., *Հայաստանում գոնորեայի հարուցիչի հակամանրէային զգայունությունը հակաբիոտիկների նկատմամբ*, 2011-2013թթ., *Սեռավարակների համաճարակաբանական առանձնահատկությունները ռիսկային վարքագիծ ունեցող անձանց մոտ*, 2013-2015թթ.:

1994թ. հոկտեմբերին անցկացվեց Հայաստանի մաշկավեներաբանների 2-րդ հանրապետական կոնֆերանսը, որին մասնակցեցին 132 մաշկավեներաբաններ և հարակից մասնագետներ: Ներկայացվեց 36 զեկույց, հրատարակվեց աշխատանքների ժողովածու, իսկ 1996թ. նոյեմբերին անցկացվեց միջազգային հայ-ամերիկյան կոնֆերանս

Նյու-Յորքից և Վաշինգտոնից պրոֆեսորների մասնակցությամբ՝ քննարկվող հարցերը հիմնականում վերաբերում էին սեռավարակների ժամանակակից ախտորոշմանը, կլինիկական ձևափոխություններին, ինչպես նաև կանխարգելման արդի մոտեցումներին [4]:

2001-2002թթ. պաշտպանվեցին երկու ամբիոնների վարիչների՝ Կ.Ռ. Բաբայանի, Խ.Մ. Խաչիկյանի դոկտորական թեզերը և նրանք արժանացան պրոֆեսորի կոչման: Նրանց հետազոտությունները նվիրված էին սեռավարակների կլինիկայի և համաճարակաբանության, ինչպես նաև վարման կազմակերպման հարցերին, ինչը ինքստինքյան վկայում էր այդ հարցերի կարևորության և խորը ուսումնասիրման անհրաժեշտության մասին Հայաստանում: Պաշտպանեցին նաև թեկնածուական թեզեր մաշկավեներաբաններ Վ.Ա.Գրիգորյանը, Գ.Ա. Հարությունյանը, Հ.Գ. Գրիգորյանը, Ա.Կայալին, Ա.Մ. Մկրտիչյանը:

Նոր հարյուրամյակի սկսվելուն զուգահեռ Մաշկաբանության և ՍՎ ԲԳ Կենտրոնը աճող տեմպերով զարգացրեց կապերը մի շարք երկրների հետ: Տարին մի քանի անգամ կենտրոնի աշխատակիցները մեկնում էին Եվրոպական և Ասիական երկրներ, ԱՄՆ և Ռուսաստան վերապատրաստման, գիտաժողովների և համագումարների մասնակցելու:

Մաշկավեներաբանների հայկական ասոցիացիայի նախագահ՝ պրոֆ. Կ.Ռ. Բաբայանը սերտ կապեր ստեղծեց Գերմանիայի մաշկավեներաբանների հետ, որի արդյունքում 2007-2014թթ. անցկացվեցին ամենամյա գիտաժողովներ Գերմանիայում և Հայաստանում: Մաշկաբանության և ՍՎ կենտրոնին նվիրատրվեցին հիվանդանոցային մահճակալներ, պահարաններ, մեծաքանակ սպիտակեղեն, դեղորայք և այլ պարագաներ հիվանդների խնամքի համար: Գերմանիայի կոլեգաները հատկացրեցին մաշկախտերի ախտորոշումը հեշտացնող սարքեր՝ դերմատոսկոպներ, ինչպես նաև UVB ֆիզիոթերապևտիկ համակարգ փտրիազի բուժման համար:

Հատուկ ուշադրության է արժանի հայ մաշկավեներաբանների հրատարակչական գործունեությունը, որը ներառում է ոչ միայն ամբիոնների աշխատակիցների գիտական աշխատանքները, այլև հանրապետության բազմաթիվ բժիշկ-մաշկավեներաբանների հարուստ կլինիկական փորձը: Այսպես, նշված ժամանակահատվածում մաշկավեներաբանների կողմից հրատարակվել է ավելի քան 1250 գիտական, գիտապրակտիկ և ուսումնամեթոդական աշխատություններ Հայաստանում, ինչպես նաև արտասահմանում, այդ թվում 15 մենագրություն, 2 բառարան, 3 դասագիրք, 2 ատլաս:

Վերջին տարիների ընթացքում երկրում սոցիալտնտեսական իրավիճակի հետ կապված փոփոխություններ տեղի ունեցան մաշկա-

վեներաբանական ծառայության կառուցվածքում: Աստիճանաբար լուծարվեցին գործող մարզային մաշկավեներաբանական դիսպանսերները (Կապան, Գյումրի, Վանաձոր): Հանրապետությունում կրճատվեց մահճակալային ֆոնդը, ինչը դժվարեցրեց քրոնիկ մաշկախտերով և որոշ սեռավարակներով տառապող հիվանդների հոսպիտալացումը և դիսպանսեր հսկողությունը:

Երեք տարի առաջ տեղի ունեցած կենտրոնի ղեկավարության փոփոխությունը (տնօրեն՝ դոց. Մ.Ռ. Սահակյան) առիթ հանդիսացավ նոր մոտեցումների մշակմանը, ինչպես կադրային քաղաքականության հարցում, այնպես էլ կառուցվածքային վերափոխումների և նոր ֆինանսական հոսքեր ապահովելու առումով: Հուսադրում է այն փաստը, որ ադմինիստրացիան կարողացավ հովանավորներ ներգրավել, ինչը մասնավորապես նպաստեց 2015թ. մայիսի 22-23 միջազգային գիտաժողովի կազմակերպմանը, որին մասնակցեցին մաշկավեներաբաններ արտերկրներից, բազմաթիվ հարակից մասնագետներ: Վերսկսվեց շրջաններ մեկնելու, բուժօգնություն ցուցաբերելու ավանդույթը, որի ընթացքում կազմակերպվում են ոչ միայն հիվանդների խորհրդատվություն, այլև գիտապրակտիկ ելույթներ և ուսուցում մարզերի բժիշկների համար: Մաշկաբանության և ՄՎ ԲԳ Կենտրոնում կարճ ժամանակում բացվեցին ՈԻՁՀ, դերմատոսկոպիայի, ուռուցիկայի կաբինետներ, մանկական մաշկային բաժանմունք, ինչպես նաև ներդրվեցին ժամանակակից բուժման և ախտորոշման մեթոդներ՝ լազերաթերապիա, UVB-ճառագայթներով բուժում, Վուդի լամպի կիրառմամբ ախտորոշում, որոշակի իմունաբանական և սնկաբանական հետազոտություններ:

Հարկ է նշել, որ Մաշկաբանության և սեռավարակաբանության բժշկագիտական կենտրոնը այսօր միակ մասնագիտացված բուժ. հաստատությունն է, որտեղ տեղակայված են Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի մաշկավեներաբանության նախադիպլոմային և հետդիպլոմային կրթության ամբիոնները, որոնց դասախոսական անձնակազմը տասնյակ տարիներ ուսուցանել է ավելի քան 45600 ուսանողի և կրթել ու վերապատրաստել է մոտ 3000 կլինիկական օրդինատոր և բժիշկ մաշկավեներաբան:

2016թ. դեկտեմբերի 23-ին ՀՀ ԱՆ Մաշկաբանության և ՄՎ ԲԳ կենտրոնի աջակցությամբ կազմակերպվեց մաշկավեներաբանների հայկական ասոցիացիայի հոբելյանական կոնֆերանս, նվիրված Հայաստանում մաշկավեներաբանության ծառայության ստեղծման 95-ամյակին: Հրավիրված էին Հանրապետության մարզերից բազմաթիվ բժիշկներ, հյուրեր: Մի շարք մասնագետներին՝ բազմամյա և արգասաբեր գիտապրակտիկ աշխատանքի համար շնորհվեցին ՀՀ Առող-

ջապահության նախարարության պատվոգրեր: Կենտրոնի սրահում 2017թ.-ից ծավալված են մաշկավեներաբանության զարգացման փուլերը արտացոլող ցուցադրափեղկեր, որոնց լուսանկարչական պատկերները ներկայացնում են մասնագիտության և ծառայության անցյալը և ներկան:

Поступила 05.12.17

Գրականություն

1. *Բաբայան Կ.Ռ.* Հանրապետական մաշկավեներաբանական կենտրոնի ծրագրերն ու խնդիրները բնակչության մասնագիտական օգնության բարելավման ուղղությամբ: Հայաստանի մաշկավեներաբանների հանրապետական 2-րդ գիտաժողովի նյութեր: Մաշկավեներաբանության արդիական հարցեր: Երևան, 1995, էջ 9-12:
2. *Ջուլումյան Ս.Հ.* Հանրապետությունում վեներական հիվանդությունների դեմ տարվող պայքարի ժամանակակից մեթոդները: Հայաստանի մաշկավեներաբանների հանրապետական 2-րդ գիտաժողովի նյութեր: Մաշկավեներաբանության արդիական հարցեր: Երևան, 1995, էջ 83-85:
3. *Андриасян Г.К.* О развитии кожно-венерологической службы в Арм.ССР. Май. 1-я Респ. конф. дермато-венерологов Армении, Ереван, 1967, с.3-7.
4. *Бабаян К.Р., Миракян М.Е.* Армяно-американская конференция по проблемам болезней, передаваемых половым путем и СПИД (Ереван, 12-13 сентября 1996г.) Вестн. дерматол., 1997, 2, с. 80.
5. *Даниелян Э.Е.* Деятельность дермато-венерологической службы в Армянской ССР. Вестн. дерматол. 1973, 2 с. 50-53.
6. *Миракян М.Е.* История дерматологии и венерологии в Армении с древнейших времен до наших дней: Автореф. дис... докт.мед.наук. М., 1990.